

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Vattendomstolen

DOM

DVA 61

Aktbil. 20

s. 1 (21)

1982-12-15

Vänersborg

11	VA 38/82	18/12/82	182
12 27			

VATTENDOMSTOLEN

Vattenrättsdomaren Jonny Boo och tekniske ledamoten Kurt Dahlgren samt nämndemännen Thord Lundgren, Göteborg, och Sven Olsson, Mölndal

SÖKANDE

Härryda kommun

Ombud: Ombudsmannen, Jur kand, Conrad Stangdell, VIAK AB,
Mölndalsvägen 85, 412 85 GÖTEBORG

SAKEN

Lagligförklaring av befintlig intagsledning samt tillstånd till ny intagsledning och vattenbortledning från Västra Nedsjön, Härryda kommun, Göteborgs och Bohus län

HÖJDSYSTEM M M

Samtliga höjdangivelser i denna dom och på häri angivna ritningar hänför sig till Göteborgs kommuns höjdsystem, vari polygonpunkt nr 144 har höjden + 132,99 m. Polygonpunkten, som utgörs av järndubb i sten och vars läge angivits på en i målet ingiven karta (aktbil 18), fastställs av vattendomstolen som fixpunkt för ifrågavarande företag.

ANSÖKAN M M

Härryda kommun har hos vattendomstolen ansökt om dels godkännande av en ca 300 m lång sjöledning för råvattenintag i Västra Nedsjön på vattenområde till fastigheterna Hindås 1:3 och 1:7 samt Klåddegärde 1:7, 1:19 och 1:54, dels tillstånd att nedlägga och för framtiden bibehålla en ca 1 800

Utan avgift

Sökanden

VA 38/82

m lång sjöledning på vattenområde till dels fastigheterna Hindås 1:3, 1:7, 1:77, 1:95, 1:115, 1:123, 1:300 och 1:307, Klådegårde 1:5, 1:7, 1:19 och 1:54 samt Takkullen 1:9, 1:11, 1:15, 1:16, 1:17 och 1:85 och dels samfälligheten Hindås s:1, för uttag av råvatten och i samband därmed utföra erforderliga muddrings- och anläggningsarbeten, dels tillstånd att för vattenförsörjningen i Hindås samhälle från Västra Nedsjön inom fastigheterna Klådegårde 1:7 och Takkullen 1:85 bortleda 900 m³ vatten i medeltal per dygn, dock högst 1.350 m³ under ett och samma dygn, dels rätt jämlikt 2 kap 14 § första stycket vattenlagen ta i anspråk erforderliga områden för den befintliga och den planerade sjöledningen samt arbetena med dessa och dels fastställelse enligt 2 kap 14 § tredje stycket vattenlagen av skyddsområde omfattande hela Västra Nedsjön samt vissa bestämmelser till skydd för förorening av vattentäkten. Kommunen har därjämte begärt verkställighetstillstånd enligt 11 kap 67 § vattenlagen.

Kommunen har till utveckling av sin talan i målet anfört i huvudsak följande.

Renvattenförsörjningen för Hindås samhälle är baserad på ett ytvattenverk, beläget vid Västra Nedsjöns utlopp i södra ändan av sjön. Råvatten uttages för näravarande ur sjön via en 300 m lång intagsledning med dimensionen 300 mm.

Kommunen planerar nu att bygga ut ifrågavarande vattenverk för en kapacitet motsvarande den beräknade vattenförbrukningen år 2010. Den befintliga intagsledningen mynnar i en smal vik av sjön och vattnet påverkas i stor omfattning av bäckutflöden med förhöjda järn-, mangan- och humushalter

VA 38/82

som följd. Vattnet är även pH-känsligt. I avsikt att erhålla en bättre råvattenkvalitet måste intagspunkten förläggas ca 1 800 m ut i sjön. Härför erfordras anläggandet av en ny sjöledning. Den befintliga intagsledningen skall behållas som reserv. Ledningen är utförd av PEH-rör och nedschaktad i sjöbotten.

Den föreslagna intagsledningen avses att utföras av PEH-rör med diametern 315 mm. Ledningen utförs som sjöledning till en längd av ca 1 800 m. Ledningen förläggs vid intagspunkten på en nivå av ca + 107,75 m och skall förses med en intagssil för att förhindra grövre föroreningar, fisk; etc att komma in i ledningen. Silen placeras på nivån + 109,75 m, d v s 2 m över den befintliga sjöbotten. Intagspunkten kommer att befästas och utmärkas med flytboj. I strandzonen samt i sjöns grundare del, inom 400 m från land, skall ledningen nedschaktas i botten. I övrigt utlägges ledningen på sjöbotten och förankras med motvikter, utförda i betong och placerade på sätt som föreskrivs av tillverkaren. I normala fall innebär detta ett inbördes avstånd av 5 m. Ledningen kommer att hopsvetsas av 10 - 12 m långa rördelar på land. Därefter bogseras ledningen ut i sjön för att vattenfyllas och sänkas med förankringsok av betong och fixeras i ledningens läge. Dessa arbeten kommer att ske såsom undervattensarbeten med hjälp av dykare. Det kan bli nödvändigt att under kortare tid ha ledningen flytande på vattenytan innan den sänks till sin slutliga plats på sjöbotten.

Från kommunens vattenverk i Hindås försörjs f n 1 400 personer. Förbrukningen uppgick under 1980 och 1981 till ca 260 m³ i medeltal per dygn, vilket motsvarar 95 300 m³ per

VA 38/82

år. Vattenbortledningen beräknas motsvara samma mängder. Enligt en utförd vattenförbrukningsprognos (akten sid 17) kommer antalet anslutna förbrukare år 2010 att uppgå till 3 200. Den specifika förbrukningen uppges till 200 l/pd. Detta innebär en förbrukning av 640 m³ i medeltal per dygn och en maximiförbrukning av 1 090 m³. Vattentäkten skall även förse industrins behov inom verksamhetsområdet. F n uppgår industriområdet till ca 2,5 ha men beräknas år 2010 uppgå till 7 ha. Den specifika förbrukningen för industrin beräknas i årsmedeltal uppgå till 1,3 l/s och ha.

Genom servitutsavtal med ägarna till fastigheterna Klåddgårde 1:7 samt Takkullen 1:85 (akten sid 27ff) har kommunen, såsom ägare av fastigheten Hindås 1:307, medgivits rätt att för all framtid bortleda vatten från de vattenområden där respektive vattenintag är beläget. Sistnämnda fastighet föreslås till strömfallsfastighet för företaget. Sökanden har hemställt om fastställelse av avtalen i de delar som framgår i domslutet nedan under rubriken "Fastställande av avtal".

Västra Nedsjön är reglerad enligt utslag meddelat den 30 juli 1910 av dåvarande Askims, Västra och Östra Hisings samt Sävedals häradsrätt. Regleringsrätten tillkommer Mölndals kvarnby. Enligt dom meddelad av dåvarande Västerbydens vattendomstol den 17 december 1921 erhöll Mölndals kvarnby rätt att reglera bl a Västra Nedsjön mellan nivåerna + 0,30 m och + 3,15 m vilket motsvarar nivåerna + 129,09 m respektive 131,94 m i nu tillämpat höjdsystem. Kommunen har träffat avtal med Mölndals kvarnby innefattande rätt till ansökt vattenbortledning (akten sid 48ff).

VA 38/82

För kontroll av vattenuttag föreslår kommunen avläsning med summerande mätare i vattenverket en gång per arbetsdag samt journalföring av uppgifterna och tillhandahållande av dessa på kommunens gatukontor.

Skydd →

Till skydd mot förorening av vattentäkten begär kommunen att skyddsområde och skyddsbestämmelser fastställs i enlighet med framlagt förslag (akten sid 55). Skyddsområdets utsträckning och gränser framgår av en i målet ingiven karta (akten sid 63). Skyddsområdet omfattar hela Västra Nedsjöns vattenområde fram till strandlinjen. De fastigheter som är belägna inom skyddsområdet har angivits i en förteckning (akten sid 56ff). De föreslagna skyddsbestämmelserna är enligt kommunens förmenande inte längre gående än vad berörda fastighetsägare är skyldiga att tåla utan ersättning. Kommunen begär att skyddsområde och skyddsbestämmelser som servitut skall gälla till förmån för kommunens fastighet Hindås 1:307 och belasta i nämnda förteckning angivna fastigheter som ägs av andra än kommunen.

För

Kommunen föreslår att i domen intas en föreskrift om att kommunen skall underätta berörda sakägare om de fastställda skyddsbestämmelsernas innehåll och vid förfrågan av sakägare meddela denne vilka åtgärder som i det särskilda fallet skall vidtas till följd av bestämmelserna samt att tvist om åtgärd får hänskjutas till vattendomstolens prövning genom anmälan inom den tid som stadgas för talan om oförutsedda skador.

Ersättningsgill skada eller intrång till följd av ianspråktagande av mark för arbetena eller eljest skall enligt kommunens mening inte utgå.

VA 38/82

Något hinder ur tillåtlighetssynpunkt mot det ansökta företaget kan ej anses föreligga. Totalkostnaden för projektet har beräknats ligga i storleksordningen 3,3 milj kr.

Tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedda skador föreslår sökanden till 5 år.

ERINRINGAR MOT ANSÖKNINGEN

Fiskeriintendenten i Västra distriktet har i yttrande enligt 11 kap 36 § vattenlagen anfört: I Västra Nedsjön finns förutom gädda, abborre och mört även siklöja och öring. Tidigare har även röding förekommit. Huruvida så fortfarande är fallet är ej bekant. I Mölndalsån nedströms Västra Nedsjön finns bestånd av stationär öring. Det insjööringbestånd som finns i Västra Nedsjön torde huvudsakligen ha sina lekplatser i Mölndalsån nedströms sjön. Bortledningen bedöms ej medföra något betydande men för fisket i Västra Nedsjön eller Mölndalsån. Vid nedschaktningen av vattenledningen på en sträcka av 400 m kommer grumlingar att uppkomma, då botten är dyg. Därvid kan närområdena påverkas negativt liksom de närmast nedströms sjön liggande delarna av Mölndalsån, där bl a öring förekommer. För att minimera grumlingsskadorna på framför allt öringproduktionen i övre Mölndalsån, bör schaktningsarbetena utföras under augusti-september. Betongtyngderna som skall hålla ledningen på plats bör utformas så, att fiskredskap ej kan fastna i dessa. För att kompensera den skada på fiske som kan förmodas uppstå till följd av uppkomna grumlingar, föreslås att sökanden ålägges utge 1 000 kr att användas till fiskevårdande åtgärder i Västra Nedsjön och/eller Mölndalsån.

Vid huvudförhandlingen i målet har fiskeriassistenten Rolf

VA 38/82

Johansson vidare anfört: Om det inte skulle gå att inskränka utförandet av schaktningsarbetena till tidsperioden augusti - september begärs att kommunen bekostar elfiskeundersökningar, en före och en efter arbetenas utförande. Därest resultatet av dessa undersökningar skulle ge vid handen att företaget orsakat mer omfattande skada på fisket än som förutsatts torde frågan få hänskjutas till vattendomstolen i den ordning och inom den tid som stadgas för talan om anspråk på ersättning för oförutsedda skador.

Kommunen har genmält: Betongtyngderna är utformade på sådant sätt att fiskredskap ej skall kunna fastna i dessa. I övrigt medger kommunen att efterkomma de förslag på kompensationsåtgärd samt elfisken som fiskeriintendenten lämnat.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har i yttrande till vattendomstolen anfört: Skyddsbestämmelserna berör frågor som även regleras i särskild lagstiftning. För fiskodling t ex, liksom annan vattenförorenande verksamhet fordras tillstånd eller anmälan enligt miljöskyddslagstiftningen. Vidare kan restriktioner mot sjötrafiken meddelas med stöd av sjötrafikförordningen. Länsstyrelsen erinrar om att sådan verksamhet inom skyddsområdet som regleras i annan lagstiftning, även efter meddelad vattendom måste prövas i vanlig ordning enligt den lagstiftning som gäller i varje enskilt fall. När frågor skall avgöras av hälsovårdsnämnden förutsättes att frågor inom Borås kommun avgörs av hälsovårdsnämnden i den kommunen.

Civilingenjören Ingemar Grangård har såsom ombud för dödsboet efter Karl Oscarsson, Hägsbol 1:3, anfört i huvudsak: Om kommunen med stöd av skyddsbestämmelserna skulle ålägga

VA 38/82

fastighetsägarna att utföra särskilda anordningar eller åtgärder beträffande sådan verksamhet som vederbörande fastighetsägare redan har hälsovårdsnämndens godkännande av skall kommunen bekosta dessa särskilda åtgärder. De arbeten som angivits i punkt 5 av skyddsbestämmelserna är allt för allmänt hållna och därför bör tilläggas att det skall vara fråga om "större" schaktning etc.

Kommunen har genmält: Beträffande redan lovgivna anläggningar är det kommunens avsikt att dessa skall få bibehållas. Om kommunen skulle kräva åtgärder utöver den standard som är lovgiven kommer kommunen att ansvara för dessa merkostnader. Det föreslagna tillägget till punkt 5 i skyddsbestämmelserna synes ej ändamålsenligt då någon klar definition av vad som skall avses med "stor" saknas och då det således bara skulle leda till en skönsmässig bedömning från hälsovårdsnämndens sida om vilken verksamhet som i varje enskilt fall skall avses med stadgandet.

Gunilla Eriksson, Hindås 1:77, här i skrift till vattendomstolen anfört: Jag motsätter mig inte att Härryda kommun tar vatten ur sjön på sätt påstås enligt punkterna 1-3 men konstaterar att företaget påbörjats utan att tillstånd förelagat. Däremot bestrider jag att kommunen tar i anspråk område av min fastighet för ifrågavarande ledningar. Som skäl åberopar jag att jag redan åsamkats betydande olägenheter av företaget och befarar än värre skador med hänsyn till det vårdslösa sätt arbetena utförs på. Bl a har man hittills rivit loss och förstört min brygga och även min anordning för vattenintag utan att vidtaga minsta åtgärd för rättelse. Vidare motsätter jag mig att man fastställer vissa bestämmelser till skydd mot förorening som belastar fastigheten med servitut, när jag ej fått besked om vilka be-

ra Nedsjön och/eller Mölndalsån.

Vidare åligger det kommunen att bekosta elfiskeundersökningar, en före och en efter arbetenas utförande i vattnet. Skulle det genom resultatet av dessa undersökningar visa sig att företaget förorsakat större skada än beräknat på fisket får frågan om ersättning eller andra kompensationsåtgärder härför hänskjutas till vattendomstolens prövning genom anmälan i den ordning och inom den tid som nedan stadgas för talan om anspråk på ersättning för oförutsedda skador.

Motstående intressen i övrigt

Vattendomstolen lämnar utan bifall ägarens till fastigheten Hindås 1:77, Gunilla Eriksson, yrkande om ersättning för uppkomna skador på brygga och vattenledning.

Det åligger kommunen att omgående närmare utreda hur det förhåller sig med dessa påstådda skador. Om det därvid skulle visa sig att kommunen vållat skadorna har kommunen att snarast återställa de skadade föremålen i ursprungligt skick. Om tvist härvidlag skulle uppstå mellan kommunen och fastighetsägaren får tvisten hänskjutas till vattendomstolen för prövning i den ordning som nedan stadgas för oförutsedda skador.

Skyddsområde och skyddsbestämmelser

Till skydd mot förorening av vattentäkten förordnar vattendomstolen jämlikt 2 kap 14. § tredje stycket vattenlagen att inom det område, som angivits med heldragen linje på en av VIAK AB den 12 oktober 1982 upprättad karta nr 5419 497090-03 (bilaga 1 till denna dom) skall gälla följande bestämmel-

ser, vilka såsom servitut skall besvära nedannämnda fastigheter till den del dessa är belägna inom det sålunda angivna skyddsområdet.

1. Kemisk behandling av vattenområdet t ex för främjande av fiske eller motverkande av igenväxning och försurning får icke ske utan medgivande från hälsovårdsnämnden.
2. Spillvatten eller dagvatten får ej utsläppas i sjön utan medgivande från hälsovårdsnämnden.
3. Bensin, olja eller avfall från båtar eller eljest får icke utsläppas i vattenområdet eller förvaras så att fara för vattenförorening uppstår.
4. Schaktning, grävning eller muddring samt anläggningar får - därest arbetna är av beskaffenhet att kunna förorsaka förorening av vattnet - ej utföras utan tillstånd från vattentäktens huvudman.
5. Vid råvattenintagen och utmed intagsledningarna får ankring ej ske.
6. Annan verksamhet, som kan medföra risk för vattenförorening, får ej ske utan medgivande från hälsovårdsnämnden.

Servitutsbestämmelserna skall gälla till förmån för fastigheten Hindås 1:307 och åvila fastigheterna Hindås 1:3, 1:7, 1:34, 1:35, 1:51, 1:52, 1:69, 1:70, 1:76, 1:77, 1:80, 1:81, 1:82, 1:88, 1:94, 1:95, 1:114, 1:115, 1:120, 1:121, 1:127 och 1:300, Hindås Hamnspår 1:1 och 1:2, Ingelse 1:5, 1:14,

se nästa
sid

VA 38/82

1:102 och 3:1, Klådegårde 1:5, 1:7, 1:19 och 1:54, Limmershult 1:8, Stockagårde 1:2, Sundshult 1:12, Takkullen 1:9, 1:11, 1:15, 1:16, 1:17, 1:63, 1:83 och 1:85, allt i Björketorps registerområde, Härryda kommun, Göteborgs och Bohus län, samt Gällingsås 1:3, Hägsbol 1:3, Kaggabo 1:2, Nedflo 1:2, 1:3, 1:5, 1:9 och 1:12, Tullebo 1:3 och 1:4, Äskegårde 1:1 och 1:6, allt i Bollebygds registerområde, Borås kommun, Älvsborgs län.

Kommunen har att ofördröjligen underrätta vederbörande sakägare inom skyddsområdet om de meddelade skyddsbestämmelsernas innehåll och att vid förfrågan skyndsamt underrätta om de åtgärder, som i det särskilda fallet skall vidtas till följd av bestämmelserna.

punkten 3.

Om kommunen till följd av dessa skyddsbestämmelser skulle komma att kräva att fastighetsägare vidtar åtgärder som går utöver den standard som redan är lovgiven av hälsovårdsnämnden åligger det kommunen att stå för dessa merkostnader.

Anser sakägare att åtgärd som kommunen framledes påkallar till följd av skyddsbestämmelserna går utöver vad han kan anses skyldig att vidta utan ersättning må fråga om sådan åtgärd eller om ersättning för denna av vederbörande sakägare hänskjutas till vattendomstolens prövning genom anmälan till domstolen i den ordning som nedan stadgas för anmälan av oförutsedd skada.

Arbetstid

I denna dom medgivna arbeten skall, vid äventyr som omtalas i 2 kap 22 § tredje stycket vattenlagen, vara fullbordade inom fem år från det domen vunnit laga kraft i tillståndsdel.

Oförutsedd skada

Anspraak enligt 2 kap 24 § första stycket vattenlagen avseende skada eller intrång som inte förutsetts av vattendomstolen får framställas genom anmälan hos vattendomstolen senast inom fem år från utgången av den för arbetenas fullbordan ovan föreskrivna eller också sedermera med anledning av begärt anstånd bestämda tiden.

Verkställighet

Vattendomstolen förordnar jämlikt 11 kap 67 § vattenlagen att det i domen meddelade tillståndet får tas i anspraak utan hinder av att beslutet därom ej vunnit laga kraft.

Rättegångskostnader

Det åligger kommunen att utge ersättning för rättegångskostnader dels till Grangårds huvudmän med tvåtusenåttahundrafyrtiosju (2 847) kr, varav 2 800 kr i ombudsarvode och 47 kr för ombudets utlägg, och dels till Johanssons huvudmän med fyrahundra (400) kr, varav 350 kr i tidspillan och 50 kr för utlägg. Å ersättningsbeloppen skall utgå ränta enligt lag.

Kostnader för målets behandling

Det åligger kommunen att betala i 11 kap 97 § vattenlagen angivna kostnader för målets behandling vid vattendomstolen enligt särskild redovisningsräkning från domstolens kansli.

FULLFÖLJD SHÄNVISNING

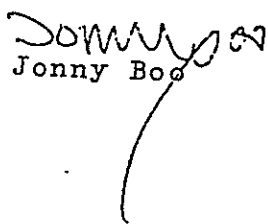
Talan mot denna dom skall föras genom vad. Vill part vädja mot domen skall han inom två veckor från domens datum eller senast den 29 december 1982 hos vattenrättsdomaren, Box 71, 462 01 VÄNERSBORG, muntligen eller skriftligen anmäla vad.

VA 38/82

Part som anmält vad skall inom fyra veckor från domens tum eller senast den 12 januari 1983 fullfölja vadet genom att inkomma med vadeinlaga till vattenrättsdomaren. Vadeinlagan skall vara ställd till vattenöverdomstolen

Om någon part har värdjat mot domen har även motpart, även han inte iakttagit vad som sagts ovan om vadeanmälan och fullföljd av vadet, rätt att föra talan mot domen. Han måste dock då inom två veckor från den dag då tiden för fullföljd av vadet gick ut inkomma med vadeinlaga till vattenrättsdomaren. Sådan vadetalan förfaller om den första vadetalan återkallas eller på annat sätt förfaller.

På vattendomstolens vägnar

Jonny Boo